

Leuven, 9 juni 2016

LIEVE BLANCQUAERT

ECCE HOMO | ZIE DAAR DE MENS

10.06.16 >< 17.01.17

INLEIDING

De M-collectie is het kloppend hart van het museum. Van de middeleeuwse beeldhouwkunst tot het 19de-eeuwse sociaal realisme, een rijke waaier aan thema's en kunsttradities komen er aan bod. Fotografe en documentairemaker Lieve Blancquaert (°1963, Gent) kreeg de vraag om haar blik op onze eeuwenoude collectie te geven en nieuw werk te maken. Tijdens haar bezoeken merkte ze op hoe vaak de oude meesters verdriet, pijn en verlies verbeeldden. Net als zij, vandaag. Voor deze tentoonstelling fotografeert ze het leven dan ook in al zijn broosheid. Zo toont ze haar versie van deze eeuwenoude traditie. Haar werken gaan de dialoog aan met onze middeleeuwse piëta's en kruisafnames.

Lieve Blancquaert breekt dus met andere woorden in op de M-collectie: *“Mijn foto's gaan in dialoog met het lijden van toen en het lijden vandaag. Zo maakte ik foto's in het vluchtelingenkamp van Duinkerke of op de spoeddienst van UZ Gent. Verwacht je niet aan journalistieke of medische beeldverslagen. In mijn foto's staat de sereniteit centraal.”* Zo ontstaat een interessante wisselwerking tussen haar werk en onze eeuwenoude collectiestukken. Foto's van bootvluchtelingen, de ontwrichte levens die migratie teweegbrengt, kledingstukken van mensen op de spoedafdeling van een ziekenhuis, jonge mensen met een fysiek letsel of algemene sporen van vergankelijkheid van het menselijke lichaam zijn voorbeelden van het werk dat ze presenteert. Het geheel is een mozaïek die de mens laat zien als een wezen dat door het lot en het leven getekend wordt en eindig is.

Curatoren: Marjan Debaene en Peter Carpreau

PIËTA

Lieve Blancquaert komt op haar pad ongelofelijk veel piëta's tegen. Het was dan ook niet zo moeilijk om zich te laten inspireren door één van 500 jaar geleden. Ze vindt het belangrijk dat we ons realiseren dat het verhaal van die moeders, van die piëta's, zich blijft herhalen. Het is een tijdloos, universeel verhaal dat godsdiensten overstijgt. In deze zaal zie je een video. Een Syrische vrouw vertelt in het Arabisch over haar verloren zoon. De houten beelden uit de collectie staan als zwijgende getuigen rondom haar.

14de-eeuwse houten piëta

(onbekend, circa 1365, eikenhout, 134 cm x 74 cm x 43 cm)

Deze Brabantse piëta stond in de Leuvense kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Ginderbuiten, naast de kruisafneming van Rogier van der Weyden en het Sint-Jorisretabel van Jan Borman. Het was vernieuwend voor zijn tijd en neemt daarom een essentiële plaats in binnen de kunstgeschiedenis van de Nederlanden. Zo kijkt Maria in vroege voorstellingen haar zoon aan. Hier kijkt ze de toeschouwer aan en toont ze haar dode zoon. Op die manier kan je je als kijker makkelijker betrokken voelen en delen in het verdriet van de moeder. Bovendien zit Maria niet op de traditionele troon, maar op een rots – een verwijzing naar Golgotha. Hierdoor krijgt het beeld een plaats in het verhaal van de passie van Christus en maakt het tot het één van de oudst gekende voorbeelden van de westerse piëta.

Hedendaagse piëta

De vrouw in deze video is een moeder die Lieve ontmoette in Zaatari, een vluchtelingenkamp in Jordanië vlak aan de grens met Syrië. Er wonen daar ongeveer 80.000 Syrische vluchtelingen samen. Op deze woeste, droge, bijna onleefbare plek zitten mensen heel dicht op elkaar. Toch proberen ze hun leven te organiseren vanuit het niets. Je ziet dat een mens wilt leven. Koste wat het kost. Dat raakte Lieve Blancquaert: *“Deze vrouw, en zo zijn er veel vrouwen daar, heeft haar zoon verloren. En dat is voor mij het thema van de piëta. Ik heb haar maar één vraag gesteld: ‘Vertel mij het leven van je zoon’. Vanaf de moment dat hij in je groeide tot vandaag.’ Het is één monoloog geworden en ik heb daar stukken uit gefilterd. Zonder dat je het verstaat, vertelt haar lichaamstaal waarover ze het heeft.*

Haar angst, haar paniek, haar verdriet... Ze vertelt over haar wanhoop, dat ze hem al twee jaar zoekt, dat ze hem kwijt is, dat ze hem niet vindt en dat ze bang is dat ze hem nooit meer zal zien. Zonder het te verstaan, begrijp je zo goed waarover ze het heeft. Het is hartverscheurend om te zien hoe universeel taal kan worden. “

FYSIEKE PIJN

Het altaarvoorhangsel met de passiewerktuigen en de zweetdoek van Veronica inspireerde Lieve Blancquaert. Volgens de legende veegt de heilige Veronica met een doek het zweet en bloed van Christus' gezicht tijdens zijn kruisweg. Zijn gezichtsafdruk bleef op miraculeuze wijze achter op het doek. De verering van de zweetdoek zou bescherming bieden tegen een plotse dood.

*Altaarvoorhangsel met de verrezen Christus
(onbekend, circa 1480, eikenhout, 93 cm X 193 cm)*

Dit paneel is een mooie getuige van de traditie van de Leuvense schilderkunst eind 15e eeuw. De geest van Dirk Bouts leeft verder in de figuren die afgebeeld staan. De achtergrond van het paneel is volledig rood. Centraal staat de verrezen Christus in een rode mantel, met het kruisvaandel als symbool van zijn verrijzenis. Links van hem hangt de zweetdoek van Veronica. Rechts hangen vier gewaden die verwijzen naar de lijdensweg van Christus. Uiterst rechts en links knielen twee rijk geklede mannen met een engel achter hen.

Hedendaagse lijkwade

Lieve Blancquaert ging op zoek naar wat een lijkwade vandaag voor haar kon betekenen. Zo werkte ze een week op de spoeddienst van UZ Gent. *“We hadden afgesproken dat er geen mensen in beeld zouden komen. Ik fotografeerde er de kleren van de slachtoffers, die kapot geknipt worden om hen snel te kunnen verzorgen. Het contact met de familie van de slachtoffers was soms heftig. Je komt op het slechtst denkbare moment in hun leven. Je moet dan de juiste toon vinden. Toch zei bijna niemand nee. Het is opmerkelijk hoeveel belang familie en vrienden hechten aan de persoonlijke spullen van hun geliefde. Ze zoeken troost in een banaal T-shirt, dat plots een soort relikwie wordt. Zeg maar onze lijkwades, van vandaag. Een T-shirt van de JBC krijgt zo opeens een verhaal, terwijl alles wat we tegenwoordig aanhebben zelden een verhaal heeft.”*

KRACHT

In deze zaal plaatst Lieve Blancquaert een triptiek van een Irakees vluchtelingengezin en een foto van een jongen uit een revalidatiecentrum. Haar werken gaan zo in dialoog met een schilderij van Rogier van der Weyden en een schilderij met de marteling van de heilige Kwinten.

Hedendaagse kerststal

Lieve Blancquaert treedt behoorlijk uit haar comfortzone, als ze haar werk naast dat van een Rogier van der Weyden ziet hangen. Het is niet haar bedoeling de kunstenaars te evenaren. Ze hoopt wel dat de mensen met een frisse blik naar de oude kunst gaan kijken.

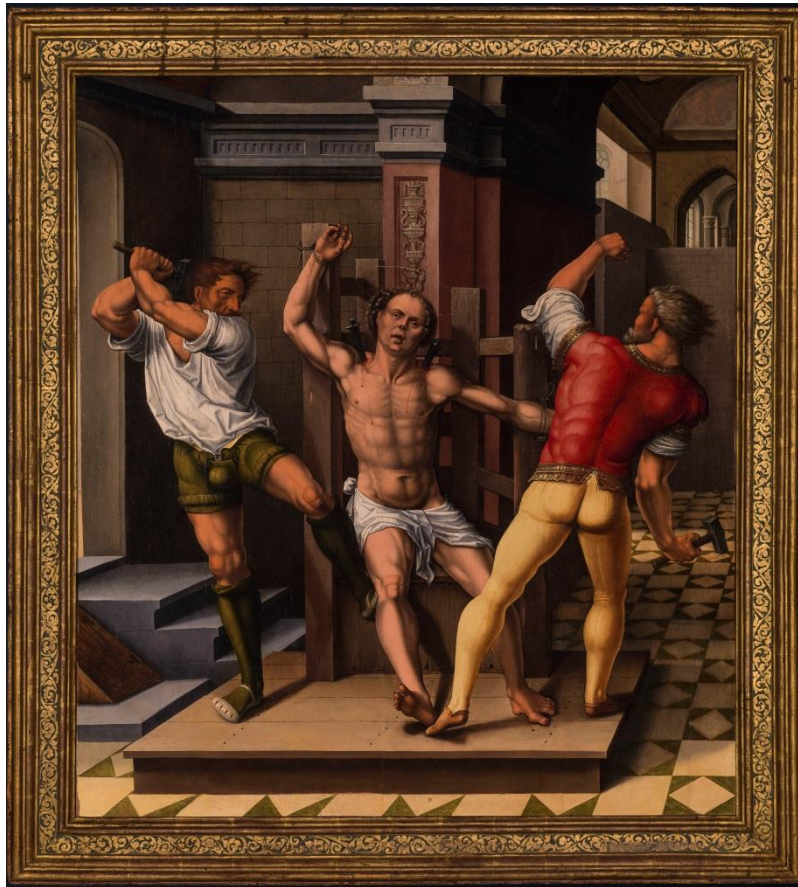

Lieve: *“ Voor dit drieluik heb ik een soort hedendaagse kerststal gefotografeerd in een vluchtelingen-kamp in Duinkerke. Het is een familie Irakese vluchtelingen: vader, moeder en hun zoontje. Ze zijn gewikkeld in dekens want het was er berenkoud. Voor het gebruik van de dekens liet ik me inspireren door de dramatiek en de beweging die het textiel, de doeken en tapijten aan de schilderijen in deze zaal geven. Ik vond het een sterke ontmoeting. Ik legde aan de vader, een leraar Engels, uit wat ik wou doen: een beeld tonen van hoe dat ik het zie. Ik zie die mensen vertrekken bij hen thuis, van de boot komen...en dan zijn ze nog intact. Ze hebben nog hun valiezen, hun Samsonite op rolletjes...en langzaam, hoe dieper dat ze in Europa komen, hoe langer hun tocht is, worden ze precies herleid tot vodden. En toen ik dit uitlegde aan die man snapte hij helemaal wat ik bedoelde. “*

Krachtige strijder

Aan de andere kant van de muur toont ze een foto die ze maakte in een revalidatiecentrum. Ze legt hier de link met het schilderij ernaast met de marteling van de heilige Kwinten. Uit het beeld spreekt de

kracht van de jongeman. Hij is echt een strijder. 'Imagine' staat er op zijn borst. De kracht van die man is enorm, hoewel hij zo ontzettend is toegetakeld.

De legende en de marteling van de heilige Kwinten
(Jan van Rillaer en Bernard van Orley, 1537, 107 cm x 95 cm)

De heilige Kwinten is patroon van artsen, slotenmakers en lastendragers. Op dit paneel wordt zijn leven, veroordeling en marteldood afgebeeld. Het schilderij is tweezijdig. Op de achterzijde zie je een opvallend realistische afbeelding van zijn marteling. Links op de voorzijde staat een wonder van de heilige Kwinten. Een blinde man luistert naar de man die hem zal genezen. Ook een vrouw met krukken kijkt uit naar het mirakel. Rechts zie je de Romeinse prefect Ricius Varus Kwinten veroordelen tot de marteldood.

PSYCHISCH LIJDEN

Lieve Blancquaert maakt veel portretten, maar nooit zonder een verhaal. Het zijn die menselijke verhalen die haar interesseren. Daarna gaat ze op zoek naar een manier om dat verhaal in het beeld te brengen. In de gang met 19e-eeuwse portretten plaatst ze één foto naast het portret van Marie Thérèse Van Hemelrijck. Ze is frontaal geportretteerd en houdt enkele roosjes in haar rechterhand. Ze

draagt een donkerblauwe jurk met witte kraag en pofmouwen, oorringen en een halssnoer dat uit meerdere parelsnoeren bestaat.

Lieve Blancquaert vond de geschilderde portretten in deze gang allemaal zo perfect . Ze geeft hier het Tiny-achtige van die portretten een schop en toont ook het psychisch lijden. Iets wat je op de schilderijen hier niet kan lezen. Lieve: *“Ik ben in de jeugdpsychiatrie een portret gaan maken van een meisje. Het is een hard beeld. Maar het is wel wat vandaag en vroeger speelde . Wij doen dat nog altijd, onze portretten idealiseren. Als we foto's laten maken van onze kinderen, de selfies... het is altijd op ons best, geïdealiseerd. En dit is gewoon keihard een meisje dat vecht met zichzelf en de wereld.”*

Portret van Marie Thérèse Van Hemelrijck als kind
(Joseph Pinnoy, 1808-1866)

ARMOEDE

De Meunierzaal is voor Lieve Blancquaert helemaal *Ecce Homo*. Ze toont hier twee beelden die gaan over eenzaamheid, armoede en religie. Aan de ene kant zie je een beeld van een arme eenzame vrouw die ongelooflijk gelovig is. Ze ligt te bidden in haar zetel en was zo open-minded om die intimiteit te delen. Aan de andere kant zie je de afdruk van een kruisbeeld die achterbleef op het behang. Het is deels een reflectie van Lieves visie op geloof. Over hoe religie als excuus wordt gebruikt. Hoe er misbruik van wordt gemaakt, hoe in naam van religie oorlog wordt gevoerd.

LITTEKENS

Het wit marmeren beeld van het slapende kind staat hier normaal niet. Op vraag van Lieve werd het uit de reserve van het museum gehaald. Ze liet zich hierdoor inspireren voor een fotoreeks van mensen met een dwarslaesie en hun littekens. In haar beelden gaat ze respectvol om met haar onderwerp en lijkt het alsof ze de lichamen als sculpturen boetseert. Lieve: *“Het is de stilte in die twee kinderen die ze verbinden met elkaar. Ook de dualiteit van het beeldje spreekt me aan. Slaapt het kind of is er meer aan de hand? Misschien was het een grafbeeld?”*

Le Sommeil

(Jean Escoula, ca 1885)

Kinderportretten of beelden van kinderen zijn meestal speels. Niet in dit beeld. Hier ligt het jongetje naakt te slapen op zijn linkerzij, met een deken en hoofdkussen. Het kind straalt eerder een vreemde rust en breekbaarheid uit. Alsof hij eerder dood dan slapend is. Het witte marmer benadrukt het versteende, gestorven lichaam. In de 19e-eeuwse Belgische beeldhouwkunst hebben deze beelden van slapende kinderen vaak een funeraire of rouwende connotatie.

BOOTVLUCHTELINGEN

Aan de ene kant ligt hier als een fragment van een Jezusbeeld. Je hebt nog zijn torso, maar zijn hoofd en armen zijn weg. Lieve Blancquaert koos dit beeld uit het depot omdat het op een stuk wrakhout lijkt. Daar tegenover hangt een groot koud Vlaams landschap van Permeke. Dit roept voor haar het landschap op waarin de vluchtelingen aanspoelen.

Lieve: "Ik maakte een reeks foto's van jonge mannen die de boot namen en bij ons aanspoelden. Het zijn bewust allemaal mannen, omdat het vooral mannen zijn die vluchten en om de link met Christus en de apostelen te maken. Ze zijn in Europa ontvangen met zo'n gouden dekentje om zich warm te houden. Bij het maken van de foto's kwam door die dekens echt het gevoel terug van de oversteek. Ik kon amper met hen communiceren, ik moest het uitleggen met handen en voeten, maar ze begrepen het heel goed: het gevoel van de boot. De boot is echt een begrip voor hen. Het is een groot trauma, ze hebben zware dingen meegemaakt en het grote water is een monster. Een van de jongens vertelde dat hij 2 uur heeft moeten zwemmen omdat er een deel van hun boot was gezonken. Ze zijn zo euforisch als ze van de boot komen, dan denken ze dat ze het gehaald hebben. Maar dan begint het eigenlijk nog een keer helemaal opnieuw. Dat vluchten dat mensen al eeuwen en eeuwen doen, die diaspora, dat weer een religieus verhaal."

Landschap (Permeke, ca 1938/1943)

Met geel, grijs en bruin zet de expressionist Constant Permeke krachtig een open weidelandschap op doek. Het is een doordachte klassieke compositie, waar de krachten van de natuur aan het werk zijn. De hooibundels zorgen voor de diepte in het schilderij. De jaren van de Tweede Wereldoorlog waren sombere jaren voor de kunstenaar. Zijn zoon Paul werd gedeporteerd. Permeke weigerde zijn kunst tentoon te stellen in Duitsland, waarop hij een tentoonstellings- en schildersverbod kreeg. Het schilderij is niet gedateerd, maar in de periode 1938/1943 schilderde hij heel wat landschappen.

DROMEN VOOR DE TOEKOMST

In deze zaal gaan houten musicerende engelen in dialoog met een reeks foto's van slapende kinderen en een geluidsband. Deze engel sierde ooit, samen met vijf andere engelen, de hemel van de preekstoel van de neogotische Sint-Jozefskerk in Leuven.

De foto's zijn in het pikdonker gefotografeerd. Het zijn kinderen die alleen naar Europa zijn gevlucht. Nog nooit kwamen zoveel kleine kinderen zonder begeleiding naar België als de laatste jaren. In deze zaal wilt Lieve de kracht van deze kinderen tonen. Ze fotografeerde hen in het pikdonker terwijl ze sliepen tussen een pop van K3 en een Spiderman knuffel. Dat ze zich nu veilig en geborgen voelen, zorgt ervoor dat ze kunnen slapen. En wat is er mooier dan een kind dat zich veilig voelt in zijn slaap. Dat gevoel van geborgenheid moet deze kamer oproepen voor haar.

Lieve: *"De houten beelden van musicerende engelen sluiten aan bij de geluidsband. Daarop hoor je de kinderen zingen en vertellen. Wat ik mooi vind aan de reeks, is dat de kinderen gaan voor het leven. Ze zingen, ze luisteren naar hun eigen muziek, ze hebben dromen voor de toekomst. Het is grappig en positief maar tegelijk ook triest. Het is ontwapenend. Ik wil juist die kracht van de kinderen hier tonen, hun moed en dapperheid."*

PRAKTISCHE INFO

M - Museum Leuven | L. Vanderkelenstraat 28 | 3000 Leuven - België
tel. +32 (0)16 27 29 29 | bezoekm@leuven.be | www.mleuven.be

OPEN

Maandag > Zondag 11:00 >< 18:00

Donderdag 11:00 >< 22:00

Woensdag gesloten

TICKETS

	Tickets onthaal	Online tickets (°)
+ 26 jaar	€12 *	€9 *
+ 26 jaar & kortinghouder	€10 *	€7 *
13-25 jaar	€5	€3
0 - 12 jaar	Gratis	Gratis

*audiotour inbegrepen | (°) + € 1,50 per reservatie

PERSCONTACT

Veerle Ausloos | Communicatie en Pers M - Museum Leuven

T + 32 (0)16 27 29 38 | M +32 499 67 76 11 | veerle.ausloos@leuven.be

PERSFOTO'S

Beelden in hoge resolutie kun je downloaden op <http://mleuven.prezly.com>

M – Museum Leuven geniet de steun van

Mediapartners

